

Миرونюк І.С., Слабкий Г.О., Лопіт В.В.

ВПЛИВ ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА СТАН ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ ВІДДАЛЕНОГО ВІД ЗОНИ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ

Ужгородський національний університет

В Україні більше року продовжується війна проти російської агресії. За визначенням експертів дана війна стає однією із найбільш кровопролитних воїн сучасності [1]. При цьому необхідно відмітити, що особливостями сучасної війни є зміна у військових діях від традиційних транскордонних воєн під проводом військ до воєн, зосереджених на місцевих громадах і цивільних особах, роблячи їх більш вразливими та залученими у війну при цьому відмічається збільшення кількості загиблих серед цивільного населення з 65% до кінця другої світової війни до 90% у війнах 1990-х років з ураженням більшої кількості цивільних і дітей, ніж солдатів [2]. Відмічається, що психогенні розлади при військових діях є одними із найбільш поширених негативних наслідків для здоров'я населення і можуть одночасно виникати у великій кількості людей [3]. Також необхідно відмітити значне підвищення стандартизованого показника смертності цивільного населення і що є значимим, що високі рівні смертності зберігаються далі протягом 2 років після закінчення війни для смертності внаслідок усіх причин та протягом 3 років для смертності внаслідок травм [4].

Одним із значимих наслідків негативного впливу війни на стан здоров'я є вимушена міграція населення в безпечні місця проживання. За даними доступних інформаційних джерел кількість вимушено переміщених осіб в межах України складає більше 7 мільйонів осіб, а країни Європи близько 4,9 млн українських громадян [5-7].

В наукових інформаційних джерелах маються публікації в яких наводяться дані щодо комплексного впливу війни проти російської агресії на стан громадського здоров'я населення України [8-10]. Враховуючи, що значна частина населення країни проживає в регіонах, які є віддаленими від зони активних бойових дій та тимчасової окупації нами була поставлена задача

дослідити вплив війни проти російської агресії на стан громадського здоров'я населення регіону віддаленого від зони активних бойових дій.

Матеріалами дослідження стали результати соціологічного дослідження, яким охоплено різні категорії жителів Закарпатської області в залежності від мети дослідження. В ході дослідження було використано бібліосемантичний, соціологічний, статистичний методи та метод структурно-логічного аналізу. Під час проведення соціологічного дослідження було збережено конфіденційність інформації про респондентів.

З метою оцінки негативного впливу російської агресії на громадське здоров'я населення регіону було опитано 62 організатора охорони здоров'я, 82 лікаря та 127 населення Закарпатської області із яких 39 є вимушеними переселенцями. Отримані результати наведено в табл.1.

Таблиця 1

Вплив російської агресії на громадське здоров'я населення регіону: за результатами соціологічного дослідження,%

Індикатор	Організатори охорони здоров'я	Лікарі	Населення
Зростання рівня загальної смертності населення	82,2	69,5	79,5
Зростання рівня передчасної смертності	79,0	62,2	76,4
Зростання захворюваності населення на соціально значущі хвороби: злоякісні новоутворення, туберкульоз, захворювання системи кровообігу, цукровий діабет, хвороби органів дихання, з збільшенням частки їх виявлення в занедбаних стадіях або при їх ускладненнях	91,9	95,1	77,9
Загроза зростання ризику захворюваності населення на інфекційні та паразитарні хвороби та епідемічні спалахи гострих кишкових захворювань	91,9	97,6	84,3
Ментальне виснаження із зростанням рівня психологічних та психічних проблем	95,2	96,3	81,1
Зростання кількості наркотичної, алкогольної та інших залежностей	82,3	90,2	77,2
Високий ризик розвитку посттравматичного стресового розладу	91,9	93,9	81,1

Продовження таблиці 1			
Підвищення рівня саморуйнівної поведінки	79,0	82,9	67,7
Зростання рівня інвалідизації населення	75,8	86,6	62,2
Зниження рівня бажаної вагітності	69,4	84,1	67,7

Аналіз наведених в табл. 1 даних вказує на негативний вплив війни на стан громадського здоров'я населення регіону. Опитані експерти серед індикаторів громадського здоров'я найвищий рівень негативного впливу визначили таким чином: ментальне виснаження із зростанням рівня психологічних та психічних проблем (95,2%; 96,3%; 81,1% організатори охорони здоров'я, лікарі, населення), високий ризик розвитку посттравматичного стресового розладу (91,9%; 93,9%; 81,1% відповідно), загроза зростання ризику захворюваності населення на інфекційні та паразитарні хвороби та епідемічні спалахи гострих кишкових захворювань (91,9%; 97,6%; 84,3% відповідно), зростання захворюваності населення на соціально значущі хвороби: злоякісні новоутворення, туберкульоз, захворювання системи кровообігу, цукровий діабет, хвороби органів дихання, з збільшенням частки їх виявлення в занедбаних стадіях або при їх ускладненнях (91,9%, 95,1%, 77,9% відповідно).

Далі, за результатами даного соціологічного дослідження були узагальнені та аналізувалися результати соціологічного дослідження щодо впливу російської агресії на детермінанти особистого характеру формування громадське здоров'я населення. отримані результати наведено в табл.2.

Таблиця 2

Рівень детермінант особистого характеру формування громадського здоров'я населення, %

Індикатор	Організатори охорони здоров'я	Лікарі	Населення
Постійний страх за життя та здоров'я рідних людей	96,8	81,7	81,9
Зниження рівня санітарної культури	83,9	89,0	82,7

Продовження таблиці 2			
Відсутність умов для здорового способу життя	87,1	90,2	79,5
Низький рівень поведінки, скерованої на профілактику захворювань	90,3	78,0	76,4
Зниження рівнів відповідального відношення до здоров'я, як до особистого пріоритету	75,8	71,9	59,8
Високий рівень застосування самолікування, в тому числі при станах, що несуть загрозу життю	79,0	71,9	74,0
Втрата попередніх сталих умов комфортного та якісного проживання	80,6	86,6	77,9

Аналіз наведених в табл. 2 даних вказує на те, що війна також негативно вплинула на детермінанти особистого характеру формування громадського здоров'я населення регіону. Так, за визначенням експертів, в результаті війни проти російської агресії відмічено високий рівень наступних негативних детермінант особистого характеру: постійний страх за життя та здоров'я рідних людей (96,8%; 81,7%; 81,9% відповідно), низький рівень поведінки, скерованої на профілактику захворювань (90,3%; 78,0%; 76,4% відповідно), зниження рівня санітарної культури (83,9%; 89,0%; 82,7% відповідно), втрата попередніх сталих умов комфортного та якісного проживання (80,6%; 86,6%; 77,9% відповідно) тощо.

Наступним кроком дослідження було вивчення впливу війни проти російської агресії на стан психічного здоров'я населення Закарпатської області. В ході дослідження, за спеціально розробленою анкетною було опитано 67 жителів Закарпатської області із яких 32,8% склали чоловіки та 67,2% - жінки. Серед респондентів 68,7% були особи працездатного віку та 31,3% - особи пенсійного віку. Серед респондентів 43,3% були вимушені переселенці. Результати представлені в табл.3.

Аналіз наведених в табл. 3 даних також вказує на негативний вплив війни проти російської агресії на стан психічного здоров'я населення регіону.

Таблиця 3

Вплив війни проти російської агресії на стан психічного здоров'я населення регіону: за результатами соціологічного дослідження

Показник	абс	%
Часте безсоння	48	71,6
Високий рівень дратівливості	43	64,2
Високий рівень агресії	19	28,4
Високий рівень неоясненої тривоги	29	43,3
Не бажання спілкуватися, навіть з близькими людьми	26	38,8
Постійна апатія	36	53,7
Страх телефонних дзвінків	24	35,8
Постійний страх втратити житло	19	28,4
Постійний страх втрати роботи (особи працездатного віку)	25	54,3
Постійний страх за життя близьких людей	42	62,7
Постійний страх за особисте життя	31	46,3
Страх можливого голоду	27	40,3
Невпевненість в найближчому майбутньому	31	46,3
Байдужість до свого зовнішнього вигляду	28	41,8
Відчуття повної зневіри	26	38,8
Не бажання жити	23	34,3
Підвищене бажання приймати алкогольні напої	32	47,8
Бажання постійно приймати заспокійливі засоби	37	55,2

Найбільше це проявляється частим безсонням (71,6%), високим рівнем дратівливості (64,2%), постійним страхом за життя близьких людей (62,7%), постійною апатією (53,7%), постійним страхом втратити роботу (особи працездатного віку) (54,3%) тощо. В свою чергу це призводить до бажання постійно приймати заспокійливі засоби (55,2%), підвищене бажання приймати алкогольні напої (47,8%) та не бажання жити (34,3%).

Висновки. За результатами дослідження встановлено негативний вплив війни проти російської агресії на стан громадського здоров'я населення регіону віддаленого від зони активних бойових дій, що в майбутньому потребуватиме зростання потреби в медичній допомозі.

Список літератури

1. Скільки військових та цивільних загинули в ході конфліктів після Другої світової війни. URL: https://www.slovoidilo.ua/2022/10/31/infografika/suspilstvo/skilky-vijskovyx-ta-cyvilnyx-zahynuly-xodi-konfliktiv-pislya-druhoyi-svitovoyi-vijny?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=
2. Khorram-Manesh A, Burkle FM, Goniewicz K, Robinson Y. Estimating the Number of Civilian Casualties in Modern Armed Conflicts-A Systematic Review. *Front Public Health*. 2021;9:765261
3. Від істерики до депресії: як не загинути через емоційну нестабільність. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/vid-isteriki-do-depresiyi-yak-ne-zagynuti-cherez-emociynu-nestabilnist-2213248.html>
4. Jawad M, Hone T, Vamos EP, Roderick P, Sullivan R, Millett C. Estimating indirect mortality impacts of armed conflict in civilian populations: panel regression analyses of 193 countries, 1990- 2017. *BMC Med*. 2020;18(1):266.
5. Phelan P. Fourth generation warfare and its challenges for the military and society. *Defence Stud*. 2011;11:96-119.
6. Україна пододала кризовий поріг за кількістю ВПО: Верещук уточнила цифри. URL: <https://www.unian.ua/society/vereshchuk-utochnila-skilki-vprozareyestrovano-v-ukrajini-v-berezni-12167304.html>
7. Скільки українських біженців перебуває в країнах Європи? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/>
8. Миронюк І.С., Слабкий Г.О., Щербінська О. С., Білак-Лук'янчук В.Й. Наслідки війни з російською федерацією для громадського здоров'я України. *Репродуктивне здоров'я жінки*. №8 (63)/2022 - С. 26-31

9. Слабкий Г. О., Німчук С. С. Вплив війни з рф на соціально-економічні детермінанти формування громадського здоров'я населення України // Scientific research in the modern world. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2023. Р . 94- 98

10. Миронюк І.С., Слабкий Г,О., Білак-Лук'янчук В.Й. Характеристика впливу війни з рф на громадське здоров'я в Україні // Матеріали 77-ої підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 27-28 лютого 2023 року. — Ужгород, 2023. — С. 7-10.